

groot deel wil het peil van het gezin en de opvoeding van de kinderen verbeteren door vergroting van het gezinsinkomen. Daarbij komt dat door de mechanisering van de huishoudelijke arbeid, de tijd, nodig voor de verzorging van het gezin, korter wordt.

Omgekeerd neemt door het werk buitenshuis de geestelijke vitaliteit van de vrouw toe; er ontstaat aldus een kringloop, en het is niet aanstonds te overzien waarheen dit alles zal leiden. Prof. Ruys zag als eerste doel van de discussies op dit congres het overwegen van middelen om deze dynamische ontwikkeling in goede banen te leiden. Hiervoor is in de eerste plaats nauwkeurig feitenmateriaal nodig, en dat is moeilijk te krijgen. Een aan de gang zijnde enquête in Noorwegen is een voorbeeld van een in dit opzicht goed opgezet onderzoek.

In de verschillende landen blijkt de algemene tendens wel dezelfde te zijn. Men ziet in het algemeen niet in het werk als zodanig de oorzaak van nadelige gevolgen, maar meer in ongunstige factoren in bijzondere gevallen. Zelfs wordt in sommige rapporten de mening geuit dat lang niet alle moeders goede opvoedsters zijn en dat het soms voor het kind zeer nuttig is dat de moeder niet voortdurend aanwezig is. Wel meent men algemeen dat voor de getrouwde vrouw met kinderen een gedeeltelijke dagtaak de voorkeur verdient boven een volle dagtaak. En zeker is overwerk af te raden. Nader onderzoek zal nodig zijn. Hierbij zullen de nadelen moeten worden bekeken, maar ook zal het nodig zijn na te gaan, welke voordelen het werk buitenshuis voor de getrouwde vrouw kan hebben en hoe hoog deze voordelen moeten worden gewaardeerd.

Zo blijft hier dus voor de Medical Women's International Association in de komende jaren een taak te vervullen. Het volgende congres, te Londen in juli 1958, is reeds in voorbereiding; als onderwerp heeft men gekozen: de adolescentie. Niet altijd slaagt een dergelijke bijeenkomst zo goed als dit jaar, maar ook voor Londen zijn de voortekenen gunstig.

Amsterdam, december 1956

CORNELIA W. C. MIDDELHOVEN

INGEZONDEN

(Buiten verantwoordelijkheid der Redactie; ter bevordering van spoedige plaatsing van de stukken behoudt de Redactie zich het recht voor, deze zo nodig te bekorten).

VERVOER VAN BEWUSTELOZEN EN ERASMUS

In aansluiting op hetgeen over het transport van bewustelozen wordt vermeld door het *Oranje-Kruis-boekje* en de collegae J. HAGE en J. WEYEL moge ik verwijzen naar een passage in de *Samenspraken (Colloquia)* van DESIDERIUS ERASMUS, waar deze, in zijn „Ichthyophagia” of „Vis-eten” de zoute-visverkoper laat zeggen:

„Een zeker oude vent, die SILENUS verbeeldde, wierd gelijk een pak hoog op de schouderen gedragen, in dezelve gestalte als men eertijds de lijken plagt te dragen, de voeten uitgestrekt zijnde voorwaarts zoo als zij gingen, behalven dat hij voor over leggende gedragen wierd, op dat hij agter over leggende door 't braken niet zoude verstikken”.

Literatuur: HAGE, J. en J. WEYEL (1957) *Ned. T. Geneesk.* 101, 371.

Rotterdam, 23 februari 1957

A. G. J. HERMANS

LEVER EN NACHTBLINDHEID

Naar aanleiding van de ingezonden mededeling van collega SCHLICHTING wil ik de aandacht vestigen op het werk van

de Nederlander JACOB BONTIUS (de lijfarts van JAN PIETERSZON COEN) die reeds in 1642 schreef: „Over blindheid en zwakte van het gezicht, waaraan blootgesteld zijn, zij, die varen naar Ambon, de Molukken en de streken in de omgeving hiervan”.

BONTIUS zegt, dat deze zeelieden werden getroffen door een zwakte van het gezicht en zelfs totale blindheid. De inwoners van bovengenoemde eilanden schreven dit toe aan het eten van te hete rijst. „Het grote specificum echter in deze ziekte en een geneesmiddel, waarvan ik dikwijls de waarde heb ondervonden, is de lever van de vis *Lamia*, rauw gegeten met zout. Deze vis wordt in het Hollands „Haye” genoemd. Wanneer de lever blootgesteld wordt aan de zon, destilleert hieruit een olie, in dezelfde taal genoemd „traan”. Hoewel deze blindheid vaak van voorbijgaande aard is, degenerereert het dikwijls in totaal verlies van het gezichtsvermogen”.

Degene, die niet beschikt over de oorspronkelijke uitgave van BONTIUS, kan een en ander vinden in de *Opuscula Selecta Neerlandicorum de Arte Medica*.

Het is niet geheel duidelijk, wat met de beschrijving van BONTIUS is bedoeld: nachtblindheid of de zg. kampamblyopie (neuritis retrobulbaris), zoals dit bij deficiënte voeding in de Japanse gevangenen-kampen werd waargenomen.

Waarschijnlijk heeft BONTIUS deze twee ziekten nog niet kunnen differentiëren en genas hij alleen de nachtblindheid met levertraan.

Literatuur: SCHLICHTING, TH. H. (1957) *Ned. T. Geneesk.* 101, 371. *Opuscula selecta Neerlandicorum de Arte Medica*. Deel X. Uitgave van de Vereniging Het Nederlandsch Tijdschrift voor Geneeskunde.

Amsterdam, 28 februari 1957

W. A. DEN HARTOG JAGER

PREVENTIEF ONDERZOEK DOOR DE HUISARTS

In het caput selectum van coll. VAN GULIK over prostaat-hypertrofie vinden wij de volgende zinsnede: „... dat het aanbeveling zou verdienen, dat de huisartsen alle mannelijke patiënten boven de vijftig jaar rectaal onderzochten”. Mogen wij hieruit begrijpen, dat de schrijver niet alleen degenen bedoelt, die zich bij de huisarts onder behandeling stellen, maar ook alle andere mannen boven de vijftig jaar in zijn praktijk, dan geloven wij dat hij de vinger legt op een gebrek, dat vele huisartsen bij het beoefenen van vroege diagnostiek voelen. Immers, hoeveel patiënten lopen niet rond met vage klachten „waarvoor je toch niet naar een dokter kunt gaan”, maar die wijzen op het begin van een langdurig lijden of op een kwaadaardig proces. Hoe nuttig zou het zijn, wanneer al deze mensen tijdig door de huisartsen zouden kunnen worden uitgezift!

Doch, evenals collega VAN GULIK zijn verlangens heeft op dit gebied, zullen ook de gynaecoloog en de chirurg het op prijs stellen, wanneer de vrouwen boven de dertig jaar systematisch werden onderzocht op een beginnend portio-, adnexa- of mamagezwel. De internist zal misschien wensen dat er een onderzoek wordt gedaan naar de bloeddruk, het gewicht, eiwit en suiker in de urine, benzidineractie in de faeces, bepaling van bezinkingssnelheid en hemoglobinegehalte. Een korte, algemene anamnese eraan verbonden kan een eventueel beginnende kwaal op het spoor doen komen.

Een sociale anamnese kan misschien van belang zijn, en wanneer er toch een systematisch onderzoek wordt gedaan, heeft misschien de statisticus nog wensen. Ongetwijfeld zijn al deze onderzoeken nuttig.

Volgens de bevolkingsopbouw op 31 december 1955 in

Nederland (Centraal Bureau voor de Statistiek) blijkt dat 10,25 pct van de bevolking bestaat uit mannen tussen de 50 en 80 jaar, terwijl het aantal vrouwen in de levensperiode tussen 30 en 80 jaar 23,07 pct bedraagt. Omgerekend voor een praktijk van 2000 zielen komt dit neer op 205 mannen en 461 vrouwen. Dat wil zeggen, dat er jaarlijks 671 mensen zouden moeten onderzocht worden ofwel 13 à 14 per week, wanneer men rekent, dat een huisarts twee weken per jaar afwezig is door vacantie enz. Voor een praktijk van 3000 zielen geldt dan dat er 20 mensen per week moeten worden onderzocht. Rekent men voor één onderzoek 20 minuten, dan wordt dat per week extra $4\frac{1}{2}$ resp. $6\frac{1}{2}$ uur.

Volgens VAN DEEN (1952) werkt een huisarts in een praktijk van 2000 zielen $11\frac{1}{2}$ uur per dag en in een praktijk van 3000 zielen 3 uur langer.

Dit extra onderzoek betekent dus een zeer zware belasting. Daarbij loopt de huisarts het gevaar, dat de patiënt zegt: „Ik ben hier nu toch, mag ik U dan meteen vragen.... leesbril, oren spuiten, steunzolen enz. enz.”

Aangezien wij het grote belang van dit werk inzien zouden wij graag suggesties of ervaringen van collega's vernemen.

Literatuur: VAN GULIK, F. H. (1957) *Ned. T. Geneesk.* 101, 304.
VAN DEEN, K. J. (1952) Proefschrift Groningen.

Hoofddorp	} februari 1957	J. A. H. BULT
Nieuw Vennepe		E. VAN DE WEG

BERICHTEN

BUITENLAND

BELGIË. — GASTRO-ENTEROLOGISCHE COLLOQUIA. Het jaarlijkse symposium zal 16 november 1957 worden gehouden, met het onderwerp „Colon-aandoeningen van inwendig, heelkundig, radiologisch en biochemisch standpunt”. Inlichtingen verstrekt de secretaris Dr. HOSTE, Gouden Handstraat 9, Brugge.

ENGELAND. — TUBERCULEUZE IMMIGRANTEN. Een lezer van de *British Medical Journal* van 23 februari 1957 (bl. 461) vindt het onverantwoordelijk, 11.000 Hongaren tot de Britse samenleving toe te laten zonder hen tevoren op tuberculose te onderzoeken.

— EPIDEMIE VAN STAPHYLOCOCCOSIS OP EEN CHIRURGISCHE AFDELING. De boze geesten, die de mens door toepassing van antibiotica opriep, laten hem nog niet los. Ditmaal beschrijft een werkgroep uit het St. Bartlohomew's Hospital en het centrale laboratorium van de „Public Health Service” te Colindale een epidemie van stafylokokkose. In de loop van negen weken werd bij 24 van 83 patiënten, die een aseptische operatie ondergingen, de wond geïnfecteerd, terwijl bovendien 7 andere patiënten elders gelokaliseerde stafylokokkosen (darm, blaas, long) doormaakten. Op één uitzondering na was een zelfde faagtype in het spel. De epidemiologische analyse bracht wel menselijke bronnen aan de dag, maar veroorloofde geen scherpe voorstelling van de wegen der infectie (*Brit. med. J.*, 23 febr. 1957, bl. 433).

— OPSTAND DER GEZONDHEIDSINSPECTEURS. „Public Health Inspectors” (Sanitary Inspectors) zijn hygiënisch en technisch onderlegde ambtenaren, die de „Medical Officer of Health” van het district bijstaan. Zij beoordelen woningen, nemen drinkwatermonsters, hebben verstand van vuilverwijdering en ontsmetting, sporen met beleid menselijke bronnen van besmetting op, kortom, doen zeer nuttig werk (dit *Tijdschrift*, 1951, bl. 2791). Helaas laat in vele districten

de samenwerking met de geneeskundige ambtenaar, aan wie zij ondergeschikt zijn, in toenemende mate te wensen over. De inspecteur beschuldigt de „officer” van gebrek aan belangstelling voor de omgevingshygiëne, terwijl deze het groeiend zelfbewustzijn van de inspecteur slecht verdraagt. Men spreekt dan ook reeds van een „revolt of the sanitary inspectors” in de zin van een streven naar een onafhankelijke dienst (*Medical Officer of Health*, 15 febr. 1957, bl. 86).

— „THE NEWCASTLE FLYING SQUAD”. De obstetrische vliegende colonne van het Princess Mary Maternity Hospital te Newcastle is 21 jaar oud en heeft haar meerderjarigheid feestelijk gevierd. Ze bestaat uit een obstetricus, een narcotiseur en twee verpleegsters. In de loop der jaren rukte ze 1377 maal uit. Het groepje is erop berekend, in de woning obstetrische hulp te verschaffen; vervoer naar het ziekenhuis is hoogste uitzondering.

Het voorbeeld van Newcastle is door 172 verloskundige klinieken in Engeland en Wales gevolgd. Het aantal aanvragen om extra obstetrische hulp bedraagt 3000 per jaar, d.i. 10 per 1000 bevallingen thuis (*Brit. med. J.*, 23 febr. 1957, bl. 453 en 455).

FRANKRIJK. — LEERGANG OVER MAAG-DARMZIEKTEN. Een „Cours de perfectionnement de Gastro-entérologie” zal van 13 tot 17 mei 1957 in het Hôpital Tenon te Parijs worden gehouden. Inlichtingen verstrekt de secretaris Dr. VIGUIÉ, Hôpital Tenon, 4 rue de la Chine, Parijs (XXe).

SCHOTLAND. — DALEND GEBORTECIJFER. In 1870 bedroeg in Schotland het gemiddelde aantal kinderen per gezin ongeveer 6, thans bedraagt het 2,5. Het gemiddelde gezin van ongeschoolde arbeiders telt 2,58, van geschoolde arbeiders 1,9, van academisch gevormden 1,48 (*Mens en Maatschappij* 1956, bl. 374).

VERENIGDE STATEN. — GEBREK AAN GENEESKUNDIGE HULP VOOR ALLERGISCHE ZIEKEN. De „American Foundation for Allergic Diseases” heeft vastgesteld, dat, ofschoon er 17 miljoen mensen aan allergische ziekten lijden, slechts 1500 artsen op het gebied der allergie gespecialiseerd zijn. Een enquête bij jonge artsen en studerende leerde, dat wijziging van deze wanverhouding niet spoedig te wachten is (*Science*, 11 januari 1957, bl. 64).

— HONGAARSE STUDENTEN. De faculteit der geneeskunde van de Universiteit van New York heeft het initiatief genomen tot het plan de uit Hongarije gevluchte studenten in de geneeskunde bij een aantal Amerikaanse universiteiten onder te brengen (*Riforma medica*, 1957, bl. 140).

— MOLECULAIRE CHEMIE DER GEESTESZIEKTEN. De „Ford Foundation” heeft 450.000 dollar ter beschikking gesteld van L. PAULING, directeur van het Instituut voor Technologie van Californië. Ter gelegenheid van een internationaal symposium over enzymen heeft PAULING verleden jaar voorspeld, dat geestesziekten, die worden veroorzaakt door abnormale moleculen van enzymen, voor behandeling met kunstmatige enzymen in aanmerking zullen komen (*Presse médicale*, 1957, bl. 240).

ZWEDEN. — CONGRES OVER FLUOR EN CARIES. De Europese vereniging, die zich ten doel stelt de onderzoeken over de betekenis van fluor voor de profylaxe van caries te coördineren, zal 15, 16 en 17 juli 1957 haar vierde congres houden. Inlichtingen verstrekt Prof. Dr. SYRRIST, Royal Dental School, Malmö, Zweden.

J. J. VAN LOGHEM